

LYCEUM

Csikóbőrös kulacs avagy csutora

Drága kincsem, galambocskám...!

A csikóbőrös kulacs a magyar népművészet egyik legemblematikusabb tárgya, amelynek elkészítése több szakma együttműködését követeli meg (csutorások, esztergályosok, szíjgyártók). A fában tartott italok hagyománya valószínűleg a középkorra nyúlik vissza. A kulacsot azért vonták be bőrrel, hogy tovább megtartsa a bele töltött ital hűvösségét.

Érdekessége a csikóbőrös kulacsnak, hogy míg a többi pászterművészeti tárgy maguk a pásztorok is elkészítették, addig a kulacsokat mindig mesteremberektől rendelték, a mivesebb, díszesebb darabokat legtöbbször a gazda rendelte a számadója számára, vagy a város készítettet egyet-egyet a számadói részére. Debrecenben a szíjgyártók készítették a gyakran mives szíronyozással, vágott sallangokkal díszített kulacsokat. A különleges darabokhoz pávatollat is felhasználtak.

A csikóbőrös kulacs népszerűségéhez legjobban **Csokonai Vitéz Mihály** járult hozzá, aki külön verset szentelt „élete párjának” (*Drága kincsem, galambocskám, Csikóbőrös kulacsocskám*).

A kulacs vagy csutora folyadéktartó edény.

Anyaga lehet fa, fém, kerámia, agyag vagy műanyag.

Pásztorok, útonjárók és fuvarosok használták. Úrtartalma változó, a hagyományos facsutora rendszer-

rint 5–8 literes volt és bort vagy égetett szeszt tartottak benne.

A Dunántúlon és a Felföldön csutora, az Alföldön a kulacs néven ismerték. Hazánkban a 18. században terjedt el, amikor az osztrák–magyar hadsereg ivóedényként használta. Gyakran hordszíz is tartozik hozzá. Egyik különleges fajtája a *betyárcsutora*, amely belül 2–4 rekeszre volt felosztva a különböző italok számára, a száján pedig egy forgatható csap segítségével lehetett kiválasztani, hogy tulajdonosa melyik rekeszből szándékozott inni.

A csutora neve, valamint a mesterség feltételezések szerint a Balkán területéről terjedt el a 17. században, Magyarországon a Dunántúl felől haladt tovább észak irányába.

A 19. századig a kulacs-készítés Magyarországnak egy különleges esztergályos iparága volt, melyet az erdélyi szászok és Veszprém vármegyében űztek.

Legkedveltebb anyagként a juharfát használták, melyet törzsalakban szereztek be. A törzset aztán a csutora hosszúságának megfelelő hosszú részekre vágták föl, tőkebaltával, szekercével, esetleg kapocsbaltával kinyagolták és többé-kevésbé száradni hagyták.

Kialakításkor befogták a fa szálirányában az esztergába és ráesztergályozták a nyakrészt. Aztán derék-szögben elfordítva befogták

az orsóra és nagyoló vésővel kiesztergályozták a kulacs testének nagyobb részét; csak a befogás helyén hagytak meg csutakot. A belső üreg kiesztergályozására újra befogták az oldalsó csutaknál és különböző nagyságú és alakú kampós vagy horogvésővel kivették a testből a fölösleges faanyagot. Az ekkor keletkezett oldalnyílást aztán pontosan beleillő fedővel elzárták, a nyaklyukat, a szájját utólagosan fűrték bele. Végül még ráfaragták a lábakat, a szíjhüvelyeket, esetleg még faragványokkal díszítették. A csiszolás, pácolás, simítás, festés vagy lakkozás volt az utolsó munka. Ez egykor virágzó iparág volt Erdélyben.

Országos elterjedéséhez nagyban hozzájárult, hogy a 18. sz.-ban az osztrák–magyar hadsereg ivóedénye lett (hadi csutora).

A 18–19. században a cs. kir. haderő katonái többnyire fa csutorában tartották az ivóvizüket. Ezeknek a csutoráknak a többségét a híres veszprémi csutorások készítették. Évente több ezer darabot szállítottak a hadseregnek. A csutorákat kereszt irányban bőr szíjazattal és hord szíjjal látták el.

(forrás: <https://www.hbmo.hu/ertektar-es-vonatkozasai>)

LYCEUM

TÁRSASÁGI KÖZLÖNY
MEGJELENIK NEGYEDÉVENTE.

HUSZONHARMADIK SZÁM
VI/3. ÉVFOLYAM

Kiadja a
VASHATOS Kft.
Kiskunhalas

www.vashatos.hu

Szerkesztő:
LUKÁCS LÁSZLÓ

Kapcsolattartó:
Kiss Sándorné
Telefon: 20/465-2300

Készült a Szilády Áron Társaság
tagjai és támogatói részére.

Kereskedelmi
forgalomba nem kerül.
A megjelent lapszámok
elérhetők a vashatos.hu
és a sziladyarontarsasag.hu
honlapokon.

A SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG
tisztviselői (elnökség):

Lukács László elnök
lukaclaszlo@hdsnet.hu

Alelnökök:
Dóka József
Dr. Bognárné Nagy Éva
Szakál Aurél
Palásti Károly

LEVELEZÉS:

6400 Kiskunhalas,
Hősök tere 2.
Telefon: 77/421-123

Bor-kalendárium

Célunk nem csupán a régi, szép hagyomány felelevenítése, de annak bemutatása is, mennyire átjárta a régi idők emberét az embertársak iránti szeretet és a közösségi érzés.

Augusztus
Kisasszony hava
Szűz Hava – Nyárutó

Augusztus 7. – Donát napja. Dionysius Stanetti: Szent Donát ókeresztény vértanú (meghalt 361-ben), a szőlőskertek, szőlősgazdák védőszentje. Névvünnepe a régi naptárban augusztus 7-ére esik. Donát, Sixtus és Urunk színeváltozása együtt a pogány Vinalia Rustica örökébe lépve a szőlőérés ünneplik. A szőlő különös gondoskodást igényel, s ezért a régiek igyekeztek minél több szent segítségét igénybe venni. Donát attribútuma, a törött kehely. **Augusztus 15. – Nagyboldogasszony – Nagyasszony napja.** A nap időjárása terméjszó is. Ha a nagyasszony fénylik, jó borteremés van kilátásban.

Szeptember
Szent Mihály Hava
Mérleg Hava – Őszelő

Szeptember 1. – Egyed napja. Ettől a naptól kezdve tilos szekérrel járni a szőlőbe. Egyed időjárás- és terméjszó is: ha esik, gyenge lesz a tél, bő lesz a kukoricatermés. Ha viszont szép az idő, a bor jó ízű, ízletes lesz. **Szeptember 29. – Szent Mihály napja.** Ekkorra már megforrt a déli szőlőhegyek – az évi átlagnál korábban szüretelt – szőlőinek bora. Ezért hívták a délmagyarországi területeken Borszűrő Szent Mihály napjának az egyébként a gazdasági év szempontjából mindenhol az országban oly jelentős napot. Ekkortól lehetett szűrni a bort, ekkortól kezdődhetek a lakodalmak. Sok helyen – elsősorban az Alföldön és Eger környékén – Szent Mihály napja a szüret megkezdésének időpontja. Ennek mindent alárendeltek Eger városában: szünetelt a bíraskodás, a diákok szabadságot kaptak.

Október
Mindszent Hava
Skorpió Hava

Zivatar esetén hideg, szeles tére számítottak a szőlősgazdák. **Október 15. – Teréz napja.** Teréz hagyományos szüretkezdő nap, elsősorban az erdélyi magyar borvidékeken, de Somló hegyén is. E nap környékén szokott hazánkban beköszönteni az úgynevezett vénasszonyok nyara. **Október 28. – Simon-Júda napja.** Ekkorra a nyájak behajtását mindenképpen be kellett fejezni. E napon szokták hagyományosan megkezdeni a szüretet legészakibb történelmi borvidékünkön, Tokajban. A középkorban a Szerémségben termelt hegyi borok voltak a legkedveltebbek, a tokaji, hegyaljai borok csak később, a 16. században váltak oly híresekké, hogy még az orosz cárok kedvenc italaként is emlegették őket.

(RÉSZLETEK) VASÁRNAPI ÚJSÁG 1859.

Állandó programjaink

A Szilády Áron Társaság az alapítás óta (1993) eltelt időszak kezdeményezéseit, stabil tevékenységét megerősítve, kibővített együttműködésre törekszik a halasi civil közösségekkel, különösen azokkal, akik a lokálpatrióta értékrend mentén szervezik meg a helyi tevékenységüket.

A kiemelt ügyeink esetében szükséges az erőforrásainkat bővíteni, ezért az önkéntes segítőkön túlmenően, új tagok, támogatók belépése indokolt, hogy a munkatervünkben rögzített feladatok teljesülhessenek. Mindezek figyelembevételével, mindenképpen részt kell vállalnunk a nemzeti pá-

lyázati alapok által meghirdetett kiírásokon, pl. NEA stb., illetve reméljük, hogy a halasi vállalkozások részéről adományokra is számíthatunk.

Társaságunk továbbra is megbízható szervezeti keretet nyújt a lokálpatrióta értékeink megőrzéséhez, hagyomány-szeretetünk pedig kimeríthetetlen forrását jelenti múltunk, jelenünk és jövőnk megbecsülésének. Ragaszkodunk az alapítói hitvallásunkhoz és szellemi elődünknek tekintett Halasi Polgári Olvasókör 1863. január 10-én véglegesített alapvetéséhez, ti. az nem más, mint „a város polgárai körében a művelődés, szellemi

fejlődés biztosítása társas élet formájában.” Kérem, hogy ajánljon új tagokat lokálpatrióta közösségünkbe!

KIEMELT ÜGYEK,
TERVEK

1. **Péter Dénes Népfőiskola.** Az 1999 júniusában alapított népfőiskolánk változatlan célkitűzése a protestáns nevelési hagyományok és a korszerű nemzetstratégiai közismeretek együttes képviselése.

A Népfőiskolánk alapvetően három egymást segítő tevékenységi kört teljesít azzal, hogy a szervezeti-működési rendszere segíti az öntevékeny civil közös-

Szilády Áron Társaság

Aktuális programjaink

Egykor **Szilády Áron** (1837–1922) ref. lelképásztor, orientalista nyelvész és akadémikus jelmondata volt a „Patria est cara“, amit a „haza drága“ kifejezéssel fordított és életének fontos gondolatává vált.

Felhívom a figyelmét, hogy minden évben az elnökség által elfogadott *belépesi nyilatkozat* megléte és évente március 31-ig, 1000 Ft/év tagdíj befizetésével együttesen gyakorolható a tagsági jogviszony.

A székhelyünkön átvehető csekken vagy személyesen, illetve átutalással befizetett tagdíj, csak március 31-ig vehető figyelembe, a határidőn túli befizetéseket adományként kell elkönyvelnünk, amit egyébként szívesen fogadunk az **1 %-os adófelajánlások** mellett bármikor!

ségeket, az igényes kulturális rendezvényeket, és sajátos népfőiskolai programokat valósít meg városzerte.

A Péter Dénes Népfőiskola fontos működési körébe tartoznak a szabadművelődési, közösségi programok, és a meghirdetett népfőiskolai témakörökhez kapcsolódó szervezési, ügyintézési feladatok elvégzése, ami az alkalmi lehetőségek kihasználásával széleskörű tájékozódásra nyújt lehetőséget valamennyi résztvevőnek. Alapélményeket nyújtunk a kereszténységről, a magyarságról, a mindennapi élet kérdéseire való válaszerésben, és a tetterős nemzetstratégia megfogalmazásában.

2. Szilády Áron és tudóstársai – Félmagas dombormű

ÁLLANDÓ PROGRAMOK

(Szilády Áron Református Gimnázium díszterme)

26. Társasági legáció
2022. szeptember 17. szombat
Külső-Somogy: Látrány, Ságvár

TÁRSASÁGI ESEMÉNYEK

Péter Dénes Népfőiskola

Megemlékezés **Péter Dénes** születésének 185. évfordulójáról. 2022. szeptember 15-én, csütörtökön 17 órakor a régi református temetőben, a Péter-család sírkertnél.

IV. Halasi Pódium

Kortárs irodalom, művészet,

színház. 2022. augusztus 19. péntek 18 órától a Csipkeházban (külön program szerint)

XII. Lokálpatrióta klubest. Díszvendég: Baráth József művésztanár. (tervezés alatt)

VIII. Protestáns Művészeti és Tudományos Napok
2022. október 30 – november 5.

Célunk, hogy a helyi értékek, az enciklopédikus tudományok, a magyar kamarazene, a keletkutatás és a teológia etc. területén

megmutató jellegzetességeket színvonalasan bemutassuk, továbbá a protestáns művészeti és tudományos hagyományok felidézése és megerősítése, hogy méltóképpen emlékezzünk meg Szilády Áron elhunytának 100. és születésének 185. évfordulójára. Ez utóbbi éppen a **A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA**. Az országgyűlés november 3-át – azt a napot, amelyen 1825-ben Széchenyi István birtokainak 1 évi jövedelmét Magyar Tudós Társaság alapításának céljára felajánlotta, és ezzel lehetővé tette a Magyar Tudományos Akadémia megalapítását – a Magyar Tudomány Ünnepevé nyilvánította. Részletes programterv: 6. oldal. A programok megváltoztatásának jogát fenntartjuk!

*

Hamarosan elindítjuk az **Alma Mater Club** szervezését a „sziládys“ szülők számára nyitott tagsággal, kezvezménykártyával rendelkező közösséggel, pártoló csoportként.

(kőből, bronzból) elhelyezése a ref. imaház külső oldalfalán. A Szilády Áron Társaság 2014-ben azt kezdeményezte, hogy helyezzünk el emléktáblát

„Szilády Áron és tudóstársai“ címmel azokkal, akikkel egykoron szorosan együtt dolgozott tudományos munkája során és lényegében az ország egyik leg-

fontosabb keletkutással foglalkozó tudós akadémikusokat mutatja be.

3. Szilády emlékszoba. Szilády László, Szilády Áron és Szilády János életét és munkáját bemutatását szolgálja ez az emlékszoba a régi gimnázium épületében, a ref. templom mellett (Új RefKör).

4. Levelező lista (levelező tagok) összeállítása csak e-mail címekre, mert szívesen veszünk minden támogatást és segítséget, pl. újságcikkek, programajánlatok, előadóként, önkéntes segítségnyújtásban stb.

Péter Dénes 185 éve született

Péter Dénes Népfőiskola

A **Péter Dénes Népfőiskola** célkitűzése a protestáns nevelési hagyományok és a korszerű nemzetstratégiai közismeretek együttes képviselése. A népfőiskolánk alapításakor még a Szilády Áron Társaság által 1994-ben alapított Thúry József Alapítvány fenntartásában voltunk 2014-ig, azóta a Társaság vette át közvetlenül a Népfőiskola irányítását. Működési helyszíneink: a Kiskunhalasi Református Kollégium intézményei (Szilády Áron Református Gimnázium, Thúry József Könyvtár, a Gyárfás István Diákotthon, a Tormássy János Konviktus), az Új RefKör, továbbá esetenként a városi fenntartású közösségi helyszínek. Az 1999 júniusában alapított népfőiskolánk változatlan célkitűzése a **protestáns nevelési hagyományok és a korszerű nemzetstratégiai közismeretek együttes képviselése**.

A Péter Dénes Népfőiskola lapvetően három egymást segítő tevékenységi kört teljesít azzal, hogy a szervezeti-működési rendszere segíti az öntevékeny művelődési közösségeket, az igényes kulturális rendezvényeket, és sajátos népfőiskolai programokat valósít meg.

A Péter Dénes Népfőiskola fontos működési körébe tartoznak a szabadművelődési, közösségi programok, és a meghirdetett népfőiskolai témakörökhöz kapcsolódó szervezési, ügyintézési feladatok elvégzése,

ami az alkalmi lehetőségek kihasználásával széleskörű tájékozódásra nyújt lehetőséget valamennyi résztvevőnek. Alapélményeket nyújtunk a kereszténységről, a magyarságról, a mindennapi élet kérdéseire való válaszkeresésben, és a tetterős nemzetstratégia megfogalmazásában.

A **Péter Dénes Népfőiskola 2022/23. évadra** tervezett rendezvényeink körében kiemelt szerephez jutnak hagyományos programjaink és eseményeink, de néhány új, kreatív kulturális kezdeményezéssel is bővíteni szeretnénk a tevékenységünket.

NÉPFŐISKOLAI
KOLLÉGIUMOK
(Gyárfás és Thúry
Collegium, Babérliget)

Protestáns Művészeti és Tudományos Napok (2000-2002, 2014-2017)
2022. október 31 – november 5. Célunk, hogy a

helyi értékek, az enciklopédikus tudományok, a magyar kamarazene, a keletkutatás és a teológia etc. területén megmutatkozó jellegzetességeket színvonalasan bemutassuk, továbbá a protestáns művészeti és tudományos hagyományok felidézése és megerősítése.

Minden évben (május 22-én) – *in memoriam Thúry József – emléknapot* (emlékhetet) rendezünk közösen a Thúry József Alapítvánnyal a Szilády Áron Ref. Gimnáziumban és a Thúry József Könyvtárban. A tavaszi (Dénes-napi) és júniusi **könyvheti rendezvényekhez kapcsolódva** könyvaukciókat is tervezünk, valamint bemutatásra kerül egy kiválasztott könyv szerzője és kiadójának ajánlatai. Irodalmi estek, felolvasások és közönségtalálkozók kortárs költőkkel, írókkal stb. megszervezését is tervezünk, továbbá a *Babérliget* programban tehetséges diáko-

kal, családi programtábort is szervezünk anyagi lehetőségeinkhez mérten.

KISKUN KURÁZSI

– **Halasi Téka** (XXII+) – érték- és mértéktartók előadássorozatának folytatása (szervezés alatt)

– **Halasi Pódium** (IV+) – elszármazott halasi előadóművészek estje (szervezés alatt)

– **Lokálpatrióta klubestek** (XII+) polgári olvasóköri folytatása, bővítése (szervezés alatt)

– **Honismereti határjárások** (XXII+) folytatása, kiszélesítése a Kiskunságban.

K-UNIKUM Qunicum

Védett kulturális, épített, természeti értékeink (helyi érték védjegy program) értéktár kiadvány megjelentetése, **Kiskun Regiszter** címmel (kiállítás és kiadvány szellemi, tárgyi, gasztronómiai értékeinkről, pl. Kiffer körte).

A Társaság és a Népfőiskola programjait honlapunk tartalmazza, a rendezvények meghívóit, értesítőit postai úton is megküldjük. Különböző eseményeinkről sajtóközleményeket, cikkeket, felhívásokat is közzéteszünk.

További információk:
www.sziladyarontarsasag.hu

Honismereti határjárás XXIII.

**Ismerkedés Tóserdő és környéke
természeti és épített örökségével.**
Hungarikum Liget / Lakitelek Népfőiskola

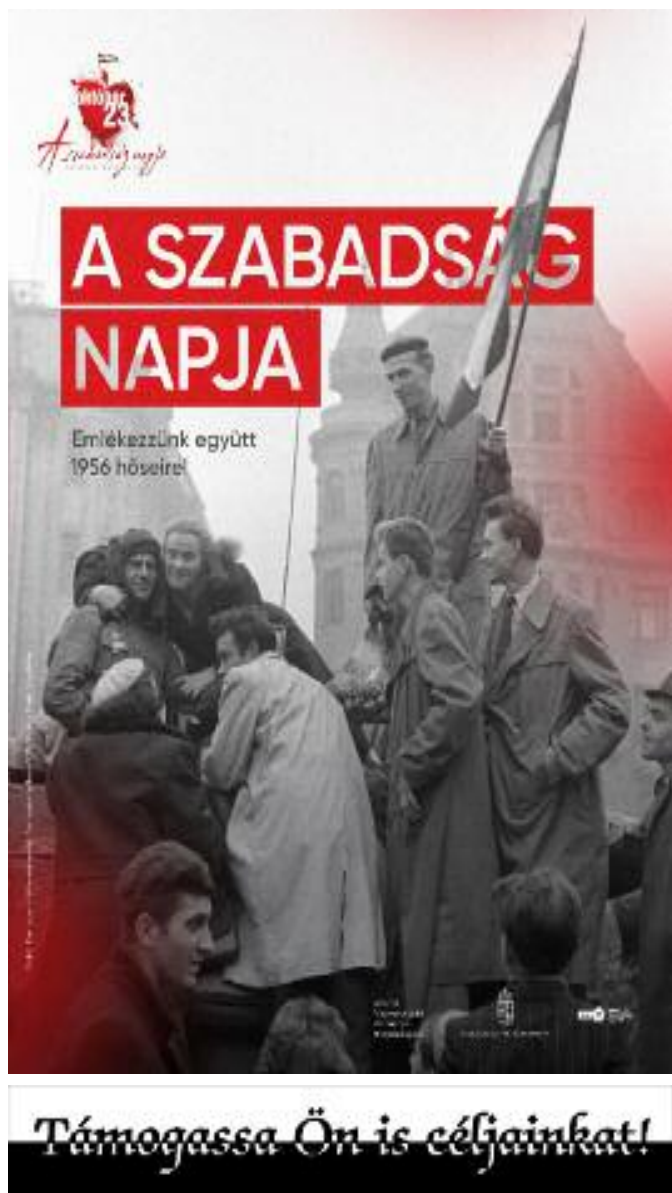
**Tisztelettel meghívjuk Önt
2022. október 14-én, pénteken!**

Újratervezett utazásunk kibuszsal történik 15 órától a kiskunhalasi ref. templom parkolójából.

Vendégvárás: Lezsák Sándor országgyűlési képviselő,
az országgyűlés alelnöke, a Lakitelek Népfőiskola alapítója
Határjárásunkra összesen 15 fő jelentkezhet!

Részvételi hozzájárulás: 6000 Ft/fő.

Jelentkezés 2022. október 5-ig! Ügyfél telefon: 20/465-2300

Társasági legáció

Az idei programtervünknek megfelelően, 2022. SZEPTEMBER 17-ÉN, SZOMBATON egész napos társasági legációt szervezünk Látrányba (Külső-Somogy).

INDULÁS: reggel 7:00 órakor autóbusszal a Szilády Áron Református Gimnázium (Kossuth utcai oldalról, a buszmegálló-ból). **Célunk:** a 130 éve született Ván Benjámint és korának emlékeztetőit, a látrányi és a halasi gyülekezetben eltöltött szolgálatainak kölcsönös megismerése, a nemzeti örökség látnivalóinak és közösségi értékeinek megbecsülése. Szilády Áron születésének 185. évfordulója alkalmából, szülőhelyén Ságváron is megállunk. Az utazásunk során, önellátóan egy-két szendvicseről, innivalóról szíveskedjen gondoskodni! **ÚTVONAL:** Kiskunhalas – Solt – Simontornya – Tamási – Zala (Zichy Mihály Emlékmúzeum) – Andocs - LÁTRÁNY (ref. templom, a társas ebéd szervezésé alatt) – Balatonszemes (Latinovics Zoltán, Bujtor István sírhely) – Balatonszárszó (József Attila Emlékmúzeum, Soli Deo Gloria Református konferenciaközpont) – Balatonkiliti – Ságvár (ref. templom) - Iregszemcse – Tamási – Simontornya - Solt - Kiskunhalas. Utazó távolság: kb. 430 km. Hazaérkezésünk: kb. 21 órára várható. Buszvezető: Dóra Zoltán (Mélykút). **KÖZÖS KÖLTSÉGEK:** 7.000 Ft, amely az autóbusszbérlés és az ajándékok költségeit is tartalmazza. Társasági tag által meghívott vendég vagy hozzátartozó esetében 8.000 Ft lesz a részvételi hozzájárulás. **JELENTKEZÉS:** 2022. augusztus 31-ig, a tavalyi előjegyzés esetén e-mailben vagy személyesen a Lelkészi Hivatalban (kedden 8–12, 13–16 óráig vagy pénteken 8–12 óra között!), a közös költség egyidejű befizetésével. Házigazdáink lesznek a települések egyházi és világi elöljárói. A részletes útitervet az induláskor kézbe kapja. *Lukács László elnök*

A Kuruc-szobor és a régi református temető

1904. november 27-én avatták fel az ország első kuruc vitézt ábrázoló szobrát. Damkó József sóskúti homokkőből faragta ki a másfélszeres életnagyságú alakot, Hikisch Rezső építész által tervezett talapzatra, amely hasonlóan monumentális, előtte hatalmas kőlappal lefedett kriptá áll.

A talapzat egyik oldalán a következő felirat olvasható:

„A II. Rákóczi Ferenc fejedelem hadseregéből Deák Ferenc parancsnoksága alatt 1703-ik évi okt. hó 3-

án e téren harcolt 3000 kurucz vitéz közül Istenért, Hazáért, Szabadságért hősi halált halt 234 kurucz emlékeztetőre Kiskunhalas város kegyeletes közönsége 1904”

Az északi oldalon *Endrődi Sándor: Kuruc nóta* című verse látható:

Halálos némaság borítja fátyolát a honi határra. Vége a viharoknak. A leverte magyarnak nincs harcza csak álma. Sűrű sötét éjbe szállt le dicsősége. Szép napja világa

ha néha fölébred: Szomorúan nézhet sohajthat utána.

Megjegyzés: az 1955-ben készült fényképfelvételen még kivehető, hogy a szobortól balra, a háttérben látható az ún. rózsakapu, a régi ref. temető egykori bejárata. A kuruc-szobor mögött jobbra még ott állnak jeles őseink sírjelei, amit 3/4 részben megsemmisítettek, részlegesen áttelepítettek 1975-ig. Lakótelep, hőközpont épült a helyére...

A Szerk.

Fotó: Janó Ákos felvétele (1955)
(Forrás: Kiskunhalas almanach, 15. fejezet Lehoczky György)

VIII. Protestáns Művészeti és Tudományos Napok (2022)

Október, a reformáció hónapja

A Péter Dénes Népfőiskola keretén belül még 2000-ben elkezdett *Protestáns Napok* megvalósítását sok szervezés előzte meg. Számos együttműködés jött létre annak érdekében, hogy minden alkalommal felhívjuk a figyelmet a protestáns művészeti és tudományos értékeinkre és igyekeztünk bevonni mindazokat, akik számára fontos polgári erényként és elvként jelen van a nemzetben, hazában és értékvállalásban egyaránt fejlődni képes célkitűzés.

*

Már hétszer hét napon át (2000 – 2002, 2014 – 2017) rendeztük meg a kis-kunhalasi

PROTESTÁNS MŰVÉSZETI ÉS TUDOMÁNYOS NAPOKAT.

Célunk, hogy a helyi értékek, az enciklopédikus tudományok, a magyar kamazene, a keletkutatás és a teológia etc. területén megmutatkozó jellegzetességeket színvonalasan bemutassuk, továbbá a protestáns művészeti és tudományos hagyományok felidézése és megerősítése.

A református egyházközösség, valamint a baptista és evangélikus gyülekezeti vezetők mindig kivették a részüket a megvalósításból, ezért őszinte elismeréssel fejezem ki a szervezők és segítők nevében.

Hagyományosan jól sikerültek eddig is a gyülekezetekhez közvetlenül forduló programjaink, pl. az egyházzenei gálaestünk a baptista templomban, a Berki Viola vallásos művészetéről tartott előadás, az öregtemetői emlékséta Szakál Aurél vezetésével (ekkor adtuk át Szilády sírkert új sírkölapját), de a kiállításaink, előadásaink, tesztgyülekezeti művészek bemutatkozásai is hagyományosak, minden érdeklődő számára nyitottak.

A VIII. Protestáns Napok megszervezését a járványügyi helyzet 2020-ban és 2021-ben megghiúsította, de reméljük, hogy idén sikerül megvalósítanunk. Miután október a reformáció hó-

napja, figyelemmel leszünk más megemlékezésekre is, de számunkra Szilády Áron születésnapjához is kötődik (november 3.) minden esemény, konferencia és program, amit díjtalanul kínálunk tagjainknak, pártolóinknak és az érdeklődő halasi polgároknak!

2022-ben, *Szilády Áron emlékéünkben* (100 éve hunyt el, 185 éve született és a gimnázium új épülete 130 éve készült el) halasi szövetségeseinek, főgondnokainak (*Gyárfás István, Péter Dénes*) emlékkonferenciát rendezünk, ami vélhetően számottevő figyelmet összpontosít közös céljainkra.

www.sziladyarontarsasag.hu

Kiskunhalasi Református Egyházközösség
Szilády Áron Társaság – Péter Dénes Népfőiskola (2022)

VIII. Protestáns Művészeti és Tudományos Napok

Szervezés alatt!

Október 30. VASÁRNAP	Október 31. HÉTFŐ	November 1. KEDD	November 2. SZERDA	November 3. CSÜTTÖRÖK	November 4. PÉNTEK	November 5. SZOMBAT
<p>10 óra Református templom</p> <p>Énekesi találkozó a templomban</p> <p>11 óra Gyülekezői Ház</p> <p>„Bibliai műtájak” Szilády Áron Művészeti Társaság kiállítása</p> <p>Vendéglátás a Gyülekezői Házban</p>	<p>17 óra Baptista templom</p> <p>„Álmom, az élet” zenés irodalmi műsor magyar szöveg alapján</p> <p>18 óra Evangélikus gyülekezői ház</p> <p>„A reformáció és a modernitás” előadás</p>	<p>15 óra Református templomban</p> <p>Halasi panteon</p> <p>Emlékbeszélgetés a halasi panteonról</p> <p>18 óra A reformáció és a modernitás előadás</p>	<p>10 óra Thüry József Könyvtár</p> <p>A Vízolyi Biblia 450 éve</p> <p>A Biblia-gyűjtemény megújítása</p> <p>11 óra Gyülekezői Ház</p> <p>Tehetségeink színdarabja</p>	<p>12 óra Caipek ház</p> <p>A Mészárosi Együttes műsora</p> <p>14 óra Református templom</p> <p>Orgona- és zongoraverseny</p> <p>Rékter Gergely orgona- és zongoraverseny</p>	<p>10 óra Szilády Áron Református Gimnázium előterme</p> <p>Szilády 185. Tudományos Konferencia</p> <p>Kalafutóház Avicenna Intézet</p> <p>Változó képek az élet megértéséről</p>	<p>10 óra Szilády Áron Református Gimnázium előterme</p> <p>Szilády 185. Tudományos Konferencia</p> <p>Kalafutóház Avicenna Intézet</p> <p>Változó képek az élet megértéséről</p>

RÉGI MAGYAR MESTERSÉGEK

Írta: *Bogdán István*

A kalmárság

A magyarság is már az őshazában megismerte a termelő és a fogyasztó közét ékelődött közvetítőt: a *kalmár*-t – hogy régi nevén szólítsuk őt. Az új hazában megállapodva – nagyobb települések, a városok kialakulásával – az ősi intézmény, a vásár szintén helyhez kötődött, és a régi kereskedőkaravánok hol kevesedmagukkal, hol egyedül járó szekeres vagy háttas kalmárokká fogatkoztak. Vásárról vásárra igyekezve, gyarapították az árut meg persze magukat is, főleg a pénzeszacskó táján. Némelyik mohón és szemet szűrő módon, mert Kálmán király dekrétomai I. könyvében már így rendelkezett:

„Olyan kalmárok, akik csak azért űznek kereskedést áruikkal, hogy meggazdagodjanak, kétszerezék meg régi adójukat; de a szegények, akik vásárból élnek, a szokott adót fizessék. Aki az ő tulajdon házi javaiból árul valamit a vásáron, adózzék Szent István törvénye szerint.”

E törvény nemcsak azt árulja el nekünk, hogy ekkor már háromféle kereskedő volt: nagy- és kiskereskedő, valamint – mai kifejezéssel – a termelő, hanem hagy hasznukból az uralkodó is kivette a maga részét. Különösen a harmincadnak nevezett külkereskedelmi vámmal. A kincstárnak ez ontotta szinte a legtöbb jövedelmet, a későbbiekben pedig, a Habsburg-uralom alatt, kereskedelmünket gúzsba kötötte.

A XV. századra nemcsak a kereskedők, a vásárok is meggyarapodtak. A király ugyanis vásárjogot adományozgatott a földesuraknak, városoknak, ők pedig éltek a lehetőséggel, mert a helypénzszedés, elővásárlás s a legelődíj busás haszonnal járt. És az évenként meghatározott időben tartott országos vásárok, az ún. sokadalmak meg a hetivásárok mindig népesek voltak, és gyakran veszedelmesek is. S hogy micsoda veszély fenyegette a vásárlátogatókat, megtudjuk Mátyás 1486. évi dekrétomának 66. cikkelyéből:

„Mivel a sokadalmak és heti vásárok alkalmával, azonkívül a korcsmákban is igen sok emberölés... verekedés... és másféle gonosztettek szoktak előfordulni... hogy a... gonosz bajoknak elejét vegyük... határoztuk, hogy mindazok, kik sokadalmakra, vásárookra és korcsmákba mennek, bármely rendűek legyenek, minden fegyverüket tegyék le szállásaikon.”

A XIX. század derekától kezdve, a kapitalizmus kialakulásával, a régi kalmár átadta helyét az *üzletember*-nek, a kereskedelem kiváltságos volta végleg megszűnik, de a szabadság gyakran a szabadosságot is magával hozta. A becületet, tisztességet a kereskedők már nem mindig értelmelték olyan szigorúan, mint a kalmárcéhek, hisz az üzlet, az üzlet... az ellenszenvet *József Attila* később így fogalmazta meg:

**Bőröd ne bízd kereskedőre,
ki elád felhőt az égen,
s a földön telket vesz belőle.**

- RÉSZLETEK - (BUDAPEST, 1973)

Kiskunhalas református temploma. 1910 körül.

A Magyar Garabonciás Szövetség 50/33 jubileumi találkozóját Nagykönyvesen tartja meg 2022. augusztus 14-én, vasárnap a Desseweff-kúria udvarában. www.garabonciasok.hu

*

A Halasi Szépművészeti Céh nyitott szilveszteri programra készül, ahová várja a jóakarató Céhtagok és barátaiak érdeklődését és részvételét 2022. december 30 – 2023. január 1. között Bajnán.

*

2021. október 2-án megjelent a **Szilády Áron Társaság évkönyve (2001–2020)**, ami az elmúlt 20 éves időszakunk összefoglaló krónikáját, és a meghívott jeles vendégeink válogatott írásait is tartalmazza, illetve szervezeti függelékkel látunk el. Az évkönyvünk iránt érdeklődők a Szilády Áron Református Gimnázium portáján be tudják szerezni a kötetet. Ára: 2000 Ft.

*

A LYCEUM – társasági közlöny 24. számának várható megjelenése: 2022. november. A programváltoztatás jogát fenntartjuk! A Nádor Klub (2009 – 2016) STÁDIUM polgári hírlevelének 1-26. számai, valamint a LYCEUM – társasági közlöny 1-22. száma letölthető a www.vashatos.hu vagy a sziladyarontarsasag.hu honlapokról.

További információk:
+3620/465-2300

SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG

ALSÓ-KISKUNSAGI LOKÁLPATRIÓTÁK
6400 Kiskunhalas, Hősök tere 2.
www.sziladyarontarsasag.hu
Adószám: 18343081-1-03